

PROBLEMY I POGLĄDY

WPROWADZENIE

W dniu 21 listopada 2013 roku odbyło się w sali Kołłątaja Pałacu Staszica w Warszawie interdyscyplinarne spotkanie dyskusyjne zorganizowane przez Komitet Prognoz „Polska 2000 Plus” przy Prezydium Polskiej Akademii Nauk. Zaproprowany temat spotkania „Obszary humanistycznego zaniepokojenia” nawiązywał do wieloletnich dyskusji i studiów, które znalazły wyraz w dziesięciu już zbiorowych publikacjach Komitetu. Podczas kolejnych spotkań, a także we wspólnych publikacjach uwydatniliśmy wielokrotnie ważne obszary edukacyjnej troski, które uzasadniane są powszechnie odczuwanym wzmagającym się zagrożeniem podmiotowej tożsamości człowieka, samodzielności jego myślenia, wrażliwości i poczucia odpowiedzialności za podejmowane decyzje w świecie. Wskazywaliśmy na nieustającą potrzebę naprawy „skrzywionego drzewa edukacji”, w warunkach istniejącej destrukcji normatywności.

Zaniepokojenie zdaje się nabierać intensywności, humanistyczna „tkanka ludzka” przegrywa w zderzeniu z brutalnym naciskiem tak zwanego życia dominowanego przez powierzchownie rozumianą użyteczność, pogoń za materialnymi sukcesami, pokusami władzy i efemeryczną rozrywką. W różnych środowiskach, na świecie i w Polsce pojawiają się głosy zaniepokojenia istniejącymi zagrożeniami. Uprzedmiotowiony człowiek buduje odczłowieczony świat, który z kolei pogłębia depersonalizację ludzkiej osoby. Interakcja człowiek-świat użykuje niebezpieczne oblicze i prowadzi do groźnych konsekwencji.

Te właśnie zagadnienia w perspektywie namysłu nad światem, stworzonym przez ludzi, nad człowiekiem jako podmiotem i przedmiotem rozgrywających się procesów i nad zobowiązaniami edukacji stały się tematem naszego spotkania. Podstawę do dyskusji stanowił tekst Ireny Wojnar pt. „Pedagogika niepokoju”, przedstawiony jesienią 2012 roku jako wykład inauguracyjny w Wyższej Szkole Pedagogicznej Związku Nauczycielstwa Polskiego, wydrukowany w numerze 3/2012 czasopisma Ruch Pedagogiczny, udostępniony zaproszonym uczestnikom spotkania. Program przewidywał także indywidualne wypowiedzi zaproszonych uczestników, mające rozszerzać problematykę wspomnianego tekstu, zgodnie z jego strukturą, w postaci krótkich wystąpień: obszar zaniepokojenia „świat”: Krystyna Pankowska, Janusz Gajda; obszar za-

niepokojenia „człowiek”: Wiesława Pielasińska, Andrzej Sztylka; „edukacja: szanse, nadzieje, możliwości”: Andrzej Ciążela, Agnieszka Piejka.

Prezentowane w BIULETYNIE materiały zostały opracowane zgodnie z programem i przebiegiem wspomnianego spotkania. Znaczącej modyfikacji uległ tekst pt. „Pedagogika niepokoju”. Pod zmienionym tytułem „Obszary humanistycznego zaniepokojenia” otwiera on zbiór autorskich wypowiedzi w następującej kolejności: „Świat”: Krystyna Pankowska, Janusz Gajda, „Człowiek”: Wiesława Pielasińska, Andrzej Sztylka, „Edukacja”: Andrzej Ciążela, Agnieszka Piejka.

Przedstawiamy także autoryzowane wypowiedzi dyskutantów.

Wśród wypowiedzi dyskutantów zabrakło autoryzowanego głosu jednego, ważnego dla nas, uczestnika spotkania. Andrzej Grzegorzczak zmarł 20 marca 2014 r. Był powszechnie znanym i cenionym profesorem filozofii, brał udział we wszystkich niemal znaczących inicjatywach Komitetu Prognoz przy Prezydium PAN „Polska 2000 Plus”. Spotkaniach Zespołu Edukacji i Kultury w Jabłonnie, Jachrance, Mądralnie, autorem cennych tekstów w kolejnych publikacjach Komitetu.

Uzasadniał potrzebę, konieczność nawet, obrony wartości humanistycznych, które sam konsekwentnie wyrażał własną postawą i poglądami. Głosił i umacniał filozofię sensu życia („Życia jako wyzwania”), w perspektywie duchowych wartości altruizmu, bezinteresowności, dialogu i dobra. Bliski Mu był moralny niepokój i zatroskanie o przyszłość świata i człowieka.